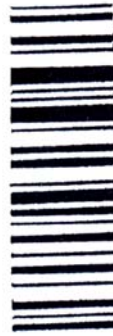

شماره داوطلب
نام خانوادگی و نام

خراسان رضوی
شهر

سروش اندیشه
مؤسسه فرهنگی هنری

آزمون تشریحی

۱۴۰۴/۱۲/۰۱

جمهوری اسلامی ایران
وزارت فرهنگ و ارشاد
اسلامی مؤسسه سروش
اندیشه حیات

پاسخنامه آزمون جمع بندی مباحث یازدهم انسانی

شماره داوطلبی:

نام و نام خانوادگی:

مدت پاسخگویی: ۱۹۵ دقیقه

تعداد سوال: ۹۲ عدد

عنوان مواد امتحانی آزمون اختصاصی، تعداد، شماره سوالات و مدت پاسخگویی

ردیف	مواد امتحانی	تعداد سوال	از شماره	تا شماره	مدت پاسخگویی
۱	فلسفه	۲۱	۱	۲۱	۴۵ دقیقه
۲	دینی	۲۱	۱	۲۱	۴۵ دقیقه
۳	تاریخ	۲۰	۱	۲۰	۴۵ دقیقه
۴	ادبیات	۳۰	۱	۳۰	۶۰ دقیقه

به دانش فزای و به یزدان گرای، که او باد جان تورا رهنمای (فردوسی)

ردیف	نمره	
۱	۱	سوفیست‌ها: ۱) دغدغه برخی از آنها، که بیشتر به تعلیم سخنوری و وکالت اشتغال داشتند بیان واقعیت و دفاع از حقیقت نبود. ۲) این گروه پیروزی بر رقیب را مهم‌ترین هدف می‌دانستند. ۳) در استدلال‌های خود بیشتر از مغالطه کمک می‌گرفتند که به ظاهر درست به نظر می‌رسید اما در واقع غلط بود. ۴) رویه آنها در استفاده از مغالطه برای پیروزی بر رقیب به تدریج سبب شد که برای حقیقت و واقعیت ارزش و اعتباری قائل نشوند و بگویند هر کس هر چه خودش می‌فهمد همان حقیقت و واقعیت است. (صفحه ۷ کتاب درسی)
۲	۱.۲۵	الف) گزینه ۲: در میان انبوه افکار و اندیشه‌های روزانه، گاه و بی‌گاه سؤال‌های خاصی خودنمایی می‌کنند که می‌توانند ساعاتی طولانی ما را به خود مشغول سازند و به تفکر وادار نمایند از قبیل: مقصود ما از آزادی چیست؟ از برابری چه منظوری داریم؟ آیا اصولاً می‌توان آزادی را با برابری جمع کرد؟ و ... (صفحه ۳ کتاب درسی) ب) گزینه ۲: دغدغه برخی از سوفیست‌ها که بیشتر به تعلیم سخنوری و وکالت اشتغال داشتند بیان واقع و دفاع از حقیقت نبود، این گروه «پیروزی بر رقیب» را مهم‌ترین هدف می‌دانستند و از این‌رو در استدلال‌های خود بیشتر از مغالطه کمک می‌گرفتند. (صفحه ۷ کتاب درسی) ج) گزینه ۱: مسائل فلسفی از جهت روش مانند مسائل ریاضی هستند که استفاده از حواس و ابزار به حل آنها کمک نمی‌کند و «فقط با عملیات فکری و استدلالی» باید به جواب مسئله‌ها دست یافت. (صفحه ۱۵ کتاب درسی) د) گزینه ۲: عبارت «جهان طراح‌ی دقیقی دارد» به فلسفه هستی‌شناسی مربوط می‌شود و عبارت‌هایی نظیر «درک واقعیت‌های هستی امکان‌پذیر است» و «راه‌های مختلفی برای شناخت جهان وجود دارد» به معرفت‌شناسی مربوط می‌شوند. (صفحه ۱۲ کتاب درسی) ه) گزینه ۲: دیدگاه سوم در مورد اصالت فرد یا جامعه؛ دیدگاه فلاسفه‌ای است که معتقدند جامعه صرفاً جمع افراد نیست بلکه با گرد هم آمدن افراد و زندگی طولانی آنان یک روح جمعی در جامعه شکل می‌گیرد که می‌تواند بر افراد جامعه تأثیر بگذارد و آنها را تابعی از ویژگی‌ها و ساختار جامعه قرار دهد. این دیدگاه فلسفی قائل به اصالت فرد و جامعه توأمان است. (صفحه ۱۶ کتاب درسی)
۳	۱	جنبه‌های فطرت انسانی: ۱) فطرت اول: مشغول بودن به امور عادی زندگی و تفکر در آنها مانند نیازهای ضروری و حیاتی و زیستی مثل خوراک و پوشاک و ... ۲) فطرت ثانی: ورود به پرسش‌های اساسی و کلی و بنیادین پیرامون انسان و جهان و طبیعت و تفکر در آنها (صفحه ۵ کتاب درسی)
۴	۰.۷۵	الف) معرفت‌شناسی؛ این اصل یکی از اصول اولیه معرفت‌شناسی است و از مبنایی‌ترین و کلی‌ترین مسائل است که به ریشه فلسفه مربوط می‌شود. (صفحه ۱۲)

ردیف	نمره	
		کتاب درسی) (ب) فلسفه علوم اجتماعی یا فلسفه جامعه‌شناسی؛ چون فقط درباره انسان است از مبنایی‌ترین و کلی‌ترین مسائل نیست و به فلسفه مضاف (فلسفه اجتماع یا فلسفه جامعه‌شناسی) مربوط می‌شود. (صفحه ۱۲ کتاب درسی) (ج) هستی‌شناسی یا وجودشناسی؛ چون درباره همه موجودات جهان حتی خداوند است از مبنایی‌ترین و کلی‌ترین مسائل فلسفه یعنی هستی‌شناسی است. (صفحه ۱۲ کتاب درسی)
۵	۱	فرق فیلسوف با مردمان دیگر این است که اولاً فیلسوف درباره مسائل بنیادین فلسفی به‌نحو جدی فکر می‌کند؛ ثانیاً با روش درست وارد این قبیل مسائل می‌شود و پاسخ می‌دهد. - فیلسوف واقعی هیچ سخنی را بدون دلیل نمی‌پذیرد و عقیده‌اش را بر پایه خیالات، تبلیغات و تعصب بنا نمی‌کند. - او درباره استدلال‌ها می‌اندیشد و اگر به درستی‌شان پی ببرد، آنها را می‌پذیرد. - فیلسوف تابع برهان و استدلال است، نه تابع افراد و اشخاص. (صفحه ۲۳ کتاب درسی)
۶	۱	زندانیان در غار نماد انسان‌هایی هستند که اهل تفکر نیستند و همین وضع موجود را می‌پسندند و از تغییر و تحول بیزارند. در تمثیل غار افلاطون، نادانی به زندان و دانایی به رهایی تشبیه شده‌اند. در این تمثیل، زندانیان در بند نماد انسان‌هایی هستند که اهل تفکر و تعقل نبوده و بر مبنای تقلید از دیگران و عادات روزمره رفتار می‌کنند. (صفحه ۲۶ کتاب درسی)
۷	۱	هراکلیتوس فیلسوف قرن ۶ ق.م است که در میلئوس متولد شده و شهرت او در تاریخ فلسفه به‌دلیل دو اندیشه اوست: (۱) <u>اندیشه وحدت اضداد</u>: طبق این دیدگاه، اموری که با هم ضد هستند می‌توانند با یکدیگر جمع شوند بنابراین اگرچه اشیاء ظاهراً کثیرند اما باطن آنها واحد است پس وجود اضداد است که جهان را می‌سازد و گریزی از ستیز و تضاد نیست. (۲) اندیشه تغییر و تحول دائمی جهان؛ طبق این نظریه همه چیز در حرکت و سیلان است و دگرگونی قانون زندگی و قانون کائنات است. (صفحه ۳۱ و ۳۲ کتاب درسی)

ردیف	نمره
۸	(۱) هراکلیتوس (صفحه ۲۸ کتاب درسی) (۲) هراکلیتوس (صفحه ۳۱ و ۳۲ و ۳۵ کتاب درسی) (۳) تالس (صفحه ۳۵ کتاب درسی) (۴) سوفیست‌ها (صفحه ۳۴ کتاب درسی)
۹	سقراط دانایی را در اقرار به نادانی می‌دانست پس تفاوت نمی‌دانم سقراط با نمی‌دانیم سوفسطائیان در این است که <u>نمی‌دانم سقراط</u> ریشه در تواضع و فروتنی او دارد ولی <u>نمی‌دانیم سوفسطائیان</u> ریشه در جهل مرکب و خودبزرگ‌بینی کاذب دارد. سروش معبد دلفی که در الهامی به کرفون گفته بود: «داناترین مردم سقراط است.» از نظر سقراط راز این پیام و ندا این بود که به ما بنمایاند که تا چه پایه نادانیم و اگر از سقراط به‌عنوان دانا یاد کرده است، فقط به خاطر این بوده است که بگوید: داناترین شما آدمیان، کسی است که چون سقراط بداند که هیچ نمی‌داند. از نظر سقراط علت دانا معرفتی کردن سقراط از سوی سروش معبد دلفی در این است که او از جهل و نادانی خویش آگاه است و می‌داند که نمی‌داند ولی دیگران که ادعای دانایی داشتند از دانایی بهره‌ای نبرده‌اند و به جهل خود جاهل و نادانند (جهل مرکب) و به همین دلیل، سقراط دانایی را در اقرار به نادانی می‌دانست. (صفحه ۴۲ کتاب درسی)
۱۰	سرانجام مقامات حکومتی، سقراط را به اتهام فاسد کردن جوانان و بی‌ایمانی به خدایان بازداشت کردند و او را محاکمه نمودند. (صفحه ۳۹ کتاب درسی)
۱۱	هم معنای معرفت و شناخت و هم امکان رسیدن به آن (امکان شناخت) برای هر انسانی روشن است. <u>شکاکیت مطلق یعنی شک در اصل دانستن و همه دانسته‌ها و اعتقاد به اینکه هیچ شناختی ممکن نیست.</u> شکاکیت مطلق امکان‌پذیر نیست و اگر کسی چنین نظری بدهد، گرفتار یک تناقض شده و همین نظر او (هیچ شناختی ممکن نیست) با شک مطلق سازگار نیست زیرا خود او دارای یک شناخت مطلق، است و این یعنی تناقض. از سوی شکاک مطلق حکم هیچ شناختی ممکن نیست. این نظر همانند آن است که فرد لالی فریاد برآورد که من لال هستم. (صفحه ۴۸ کتاب درسی)
۱۲	«معرفت‌شناسی» بخشی از فلسفه است که به پدیده شناخت می‌پردازد. اندیشیدن درباره «اندیشیدن» یکی از مهم‌ترین بخش‌های فلسفه است. این بخش از فلسفه را که امروزه گسترش فراوانی هم یافته، معرفت‌شناسی می‌گویند. فیلسوفان می‌کوشند تا به حقیقت شناخت پی ببرند و توانایی بشر برای شناخت خود و جهان و ابزارهای وی برای شناخت و محدوده‌های شناخت او و مسائلی از

ردیف	نمره	
		این قبیل را توضیح دهند. (صفحه ۴۶ کتاب درسی)
۱۳	۱	سقراط الگویی از یک فیلسوف است که بر اساس فلسفه‌اش زندگی کرده و در راه پایبندی به آن جان خود را فدا نموده است. سیسرون، فیلسوف و خطیب بزرگ رومی (متولد ۱۰۶ پیش از میلاد) درباره سقراط می‌گوید: او فلسفه را از آسمان به زمین آورد و آن را به خانه‌ها و شهرها برد. او فلسفه را وادار کرد تا به زندگی، اخلاقیات و خیر و شر بپردازد. (صفحه ۴۲ کتاب درسی)
۱۴	۱	پارمنیدس برای نخستین بار به مفهوم «بودن» و «شدن» (وجود و حرکت) که از مفاهیم اصلی فلسفه هستند، توجه دقیق کرده و تفاوت آن دو را ذکر کرده است. او از اندیشمندان بزرگ دوره فلاسفه نخستین در یونان باستان است که بنابه نقل افلاطون، سقراط در جوانی با وی ملاقات کرده است. او فلسفه خود را به صورت شعر عرضه کرده و با بیانی شاعرانه به توصیف عقاید خود پرداخته است. (صفحه ۳۲ کتاب درسی)
۱۵	۱	یکی دیگر از فیلسوفان اولیه، فیثاغورس است. او همان‌طور که پایه‌گذار ریاضی و هندسه است، یکی از پایه‌گذاران فلسفه نیز محسوب می‌شود. او ریاضیات را به گونه‌ای خاص با فلسفه و عرفان درهم آمیخت و یک دستگاه فلسفی عمیق بنیان نهاد. ارسطو درباره فیثاغورس و پیروان او می‌گوید: «فیلسوفانی که به نام فیثاغوریان خوانده می‌شوند، نخستین کسانی بوده‌اند که خود را وقف ریاضیات کرده و باعث پیشرفت آن شده‌اند. در نظر آنان، اصول ریاضی درباره تمام موجودات صادق است و اعداد و اصول اعداد، همان عناصر اولی همه موجودات هستند». (صفحه ۳۱ کتاب درسی)
۱۶	۱	در آغاز شکل‌گیری فلسفه آنچه بیش از هر چیز اندیشمندان را به خود مشغول می‌داشت، دگرگونی‌هایی بود که پیوسته در جهان طبیعت رخ می‌داد. فیلسوفان نخستین در یونان باستان کوشش می‌کردند تا به دیدگاهی دست یابند که بتواند به‌درستی دگرگونی‌های طبیعی را از نظر عقلی، تحلیل کنند. (صفحه ۳۰ کتاب درسی)
۱۷	۱	۱- یک امر واحد است. ۲- ثابت و بدون تغییر است. / حرکت و شدن ندارد. ۳- یک واقعیت و جاودان و فناپذیر است. ۴- تنها با تفکر عقلی درک می‌شود.
۱۸	۱	اساساً هر دانشی از دو جهت از سایر دانش‌ها متمایز و جدا می‌شود:

ردیف	نمره
	(۱) از جهت موضوعی که آن دانش درباره آن بحث می کند. (۲) از جهت روشی که در آن دانش مورد استفاده قرار می گیرد. (صفحه ۸ کتاب درسی)
۱۹	۱ - <u>سوسیالیسم</u> منافع جمع را در اولویت قرار می دهد و <u>تأمین کننده منافع جمعی</u> است. - <u>لیبرالیسم</u> به اصالت فرد اعتقاد داشته و بیشتر به منافع و رشد فرد توجه دارد و <u>تأمین کننده آزادی های فردی</u> است. (صفحه ۱۶ کتاب درسی)
۲۰	۱ برای کسب دانش در علومى مانند فیزیک، شیمی، اقتصاد و جامعه شناسی از روش های تجربی استفاده می کنیم. اما در مسائل فلسفی که به اصل و اساس جهان و انسان مربوط هستند، نمی توان از حواس یا آزمایش یا ابزارهای آزمایشگاهی بهره برد زیرا مسائل فلسفی مانند خدا، روح، حقیقت انسان، حقیقت جهان و آفرینش تجربه پذیر و قابل اندازه گیری نیستند و در این موارد فقط باید به توانایی عقل و استدلال های عقلی تکیه کرد. (صفحه ۱۰ کتاب درسی)
۲۱	مقایسه فلسفه با ریاضیات: اختلاف: موضوع: موضوع فلسفه: نهایی ترین مسائل و بنیادی ترین موضوعات موضوع ریاضیات: مقدار و کمیت یعنی اعداد و اشکال هندسی اشتراک: روش: روش هر دو استدلال های عقلی و عملیات فکری است. مسائل فلسفی نیز از جهت روش مانند مسائل ریاضی هستند که استفاده از حواس و ابزار به حل آنها کمک نمی کند. (صفحه ۱۰ کتاب درسی)

ردیف	نمره	
۱	۰.۵	احتیاج دائمی انسان به داشتن برنامه‌ای است که پاسخگوی نیازهایش باشد و سعادت او را تضمین کند. (صفحه ۶ کتاب درسی)
۲	۱	پاسخ‌ها باید کاملاً درست و قابل اعتماد باشد، زیرا هر پاسخ احتمالی و مشکوک نیازمند تجربه و آزمون است درحالی که عمر محدود آدمی برای چنین تجربه‌ای کافی نیست به خصوص که راه‌های پیشنهادی هم بسیار زیاد و گوناگون‌اند. (صفحه ۹ کتاب درسی)
۳	۱	خدای جهان، آفریدگاری حکیم است؛ نه تنها انسان، بلکه هیچ مخلوقی را بدون هدایت رها نکرده است. او هر مخلوقی را برای هدفی معین خلق می‌کند و برای رسیدن به آن هدف، او را هدایت و راهنمایی می‌فرماید، پس هدایت، یک اصل عام و همگانی در نظام خلقت است. (صفحه ۹ و ۱۰ کتاب درسی)
۴	۰.۵	«قطعاً دین نزد خداوند، اسلام است و اهل کتاب در آن، راه مخالفت نمی‌یابند، مگر پس از آنکه به حقانیت آن آگاه شدند، آن هم به دلیل رشک و حسدی که میان آنها وجود داشت.» (صفحه ۱۷ کتاب درسی)
۵	۱	تحریف تعلیمات پیامبر پیشین: به علت ابتدایی بودن سطح فرهنگ و زندگی اجتماعی و عدم توسعه کتابت، تعلیمات انبیاء به تدریج فراموش می‌شد، یا به گونه‌ای تغییر می‌یافت که با اصل آن متفاوت می‌شد. (صفحه ۲۰ کتاب درسی)
۶	۱	قطعاً دین نزد خداوند اسلام است و اهل کتاب در آن راه مخالف نمی‌یابند مگر پس از آنکه به حقانیت آن آگاه شدند آن هم به دلیل رشک و حسدی که میان آنان وجود داشت (سوره آل عمران آیه ۱۹) یا «قرآن کریم منشاء اصلی اختلافات و چند دینی را از ناحیه آن دسته از رهبران دینی می‌داند که به خاطر حفظ منافع دنیوی (ثروت و قدرت) پیامبر جدید را انکار می‌کردند و منشاء اصلی اختلاف در ادیان الهی می‌شدند.» (صفحه ۱۷ کتاب درسی)
۷	۱	هر پیامبری که می‌آمد به آمدن پیامبر بعدی بشارت می‌داد و بر پیروی از او تأکید می‌کرد؛ بنابراین وجود دو یا چند دین در یک زمان نشانگر این است که پیروان

ردیف	نمره
	پیامبر قبلی به آخرین پیامبر ایمان نیاورده‌اند و این کار به معنای سرپیچی از فرمان خدا و عدم پیروی از دستورات پیامبران گذشته است. (صفحه ۳۳ کتاب درسی)
۸	۱ حفظ قرآن کریم از تحریف: با تلاش و کوشش مسلمانان و در پرتو عنایات الهی و با اهتمامی که پیامبر اکرم (ص) در جمع‌آوری و حفظ قرآن داشت این کتاب دچار تحریف نشد و هیچ کلمه‌ای بر آن افزوده و یا از آن کم نگردید به همین جهت این کتاب نیازی به تصحیح ندارد و جاودانه باقی خواهد ماند. (صفحه ۲۹ کتاب درسی)
۹	۱ الف) وجود قوانین تنظیم‌کننده ب) در اسلام دسته‌ای از قواعد و قوانین وجود دارد که به مقررات اسلامی خاصیت انطباق و تحرک داده است. این قواعد بر همه احکام و مقررات اسلامی تسلط دارند و مانند بازرسان عالی احکام و مقررات را تحت نظر قرار می‌دهند و کنترل می‌کنند. براساس این قاعده، پیامبر اسلام فرموده است: (لا ضرر ولا ضرار فی الاسلام)، اسلام با ضرر دیدن و ضرر رساندن مخالف است. این سخن به‌صورت یک قاعده درآمده است و بسیاری از مقررات اسلامی را کنترل می‌کند. مثلاً روزه ماه مبارک رمضان بر هر مکلفی واجب است. اما اگر این روزه برای شخصی ضرر داشته باشد بر او حرام است. (صفحه ۳۱ کتاب درسی)
۱۰	۱ حضرت عیسی (ع) (۲۵/ه) - ساختن پرنده از گل، شفا دادن کور مادرزاد، زنده کردن مردگان، شفای بیماران برص‌گرفته (بیماری مزمن پیسی یا لک) قرآن کریم از زبان حضرت عیسی (ع) می‌فرماید: (أَنِّي قَدْ جِئْتُكُمْ بِآيَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ أَنِّي أَخْلُقُ لَكُمْ مِنَ الطِّينِ كَهَيْئَةِ الطَّيْرِ...) (ترجمه آیه: «من با نشانه‌ای از پروردگارتان نزد شما آمده‌ام. برایتان از گل چیزی چون پرنده می‌سازم و در آن می‌دمم، به اذن خدا پرنده‌ای شود، و کور مادرزاد را و برص‌گرفته (بیماری مزمن پیسی یا لک) را شفا می‌دهم و به فرمان خدا مردگان را زنده می‌کنم.») (صفحه ۴۱ و ۴۲ کتاب درسی)
۱۱	۱ زیبایی لفظی قرآن سبب نفوذ خارق‌العاده این کتاب آسمانی در افکار و قلوب در طول تاریخ شده است و بسیاری از مردم به‌خصوص ادیبان و اندیشمندان تحت تأثیر آن مسلمان شده‌اند. (صفحه ۴۴ کتاب درسی)

ردیف	نمره
۱۲	۱.۵ جنبه‌های اعجاز محتوایی قرآن عبارتند از: الف) انسجام درونی در عین نزول تدریجی ب) تأثیرناپذیری از عقاید دوران جاهلیت ج) جامعیت و همه‌جانبه بودن د) ذکر نکات علمی بی‌سابقه که دو نمونه آن عبارتند از: ۱) حرکت زمین ۲) انبساط جهان (صفحه ۴۵ تا ۴۷ کتاب درسی)
۱۳	۱ هرگاه پیامبری از سوی خداوند مبعوث می‌شد برای اینکه مردم دریابند که وی با خداوند ارتباط دارد و از طرف او مأمور به پیامبری شده است، کارهای خارق‌العاده‌ای انجام می‌داد که هیچ‌کس بدون تأیید و اذن خداوند قادر به انجام آنها نبود و اندیشمندان اسلامی آن را معجزه می‌نامند؛ زیرا عجز و ناتوانی سایر افراد در این امور آشکار می‌شود. (صفحه ۴۱ کتاب درسی)
۱۴	۰.۵ امکان انحراف در تعلیم الهی پیدا می‌شود و اعتماد مردم به دین از بین می‌رود.
۱۵	۱ یکی دیگر از عواملی که تشکیل حکومت اسلامی را ضروری می‌کند، استقلال جامعه اسلامی است. قرآن کریم از مؤمنان می‌خواهد که سلطه بیگانگان را نپذیرند و زیر بار آنها نروند؛ این حکم قرآنی را «قاعده نفی سبیل» می‌گویند. (صفحه ۵۸ کتاب درسی)
۱۶	۱.۲۵ امام محمد باقر: «بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ عَلَى الصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ وَالصَّوْمِ وَالْحَجِّ وَالْوَلَايَةِ وَ لَمْ يُنَادَ بِشَيْءٍ كَمَا نُودِيَ بِالْوَلَايَةِ» اسلام بر پنج پایه استوار شده است: نماز، زکات، روزه، حج و ولایت. به چیز دیگری دعوت نشده آن گونه که به ولایت دعوت شده‌اند. (تأکید بر ولایت) (صفحه ۵۶ کتاب درسی)
۱۷	۱ (۱) — د؛ تلاش برای برقراری عدالت و برابری: یکی از اهداف مهم حکومت الهی رسول خدا (ص) اجرای عدالت بود و ایشان در این مورد با قاطعیت عمل کرد و کوشید تا جامعه عادلانه‌ای بنا کند که در آن از تبعیض خبری نباشد. (صفحه ۶۹ کتاب درسی) (۲) — ه؛ محبت و مدارا با مردم: رفتار رسول خدا (ص) با مردم به قدری محبت‌آمیز بود که مردم ایشان را پدر مهربان خود می‌دانستند و در سختی‌ها به ایشان پناه می‌بردند. پیامبر (ص) در همه موارد همراه و همدل مردم بود، مگر اینکه کار حرامی مانند غیبت کردن و بازگو کردن عیب دیگران نزد ایشان از آنان سر می‌زد، آنان را از ادامه بحث باز می‌داشت. (صفحه ۷۰ کتاب درسی) (۳) — ب؛ سخت‌کوشی و دلسوزی در هدایت مردم: خداوند در این باره خطاب به مسلمانان فرمود: «رنج شما برای او سخت و دشوار است و بر [هدایت] شما حریص (به شدت علاقه‌مند) است.» (صفحه ۷۰ کتاب درسی) (۴) — الف؛ ایجاد اخوت اسلامی: ملاک پیامبر (ص) در تقسیم‌بندی، تقوای انسان‌ها بود و در میان صمیمی‌ترین یاران پیامبر، شخصیت‌هایی چون سلمان از ایران و بلال از حبشه به چشم می‌خورد که گویای توجه ایشان به همه انسان‌ها از هر نژادی بود. (صفحه ۷۳ کتاب درسی)

ردیف	نمره
۱۸	۱
۱۹	۰.۷۵
۲۰	۱
۲۱	۱

رفتار رسول خدا (ص) با مردم به قدری محبت آمیز بود که مردم، ایشان را پدر مهربان خود می دانستند و در سختی ها به ایشان پناه می بردند.
(صفحه ۷۰ کتاب درسی)

الف) نادرست؛ ملاک پیامبر اسلام در تقسیم بندی، تقوای انسان ها بود و سرلوحه کار آن حضرت، آیه شریفه (إِنْ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ اتَّقَاكُمْ) بود.
(صفحه ۷۳ کتاب درسی)
ب) درست؛ آیه شریفه (لَعَلَّكَ بَاخِعٌ نَفْسَكَ أَلَّا يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ) شاید که جانت را [از شدت اندوه] از دست بدهی. از اینکه [مشركان] ایمان نمی آورند. این آیه به سخت کوشی و دلسوزی پیامبر در هدایت مردم اشاره می کند.
(صفحه ۷۰، ۷۱ کتاب درسی)
ج) درست؛ مهم ترین ثمره اخوت مسلمانان با یکدیگر، به وجود آمدن قدرت بزرگی است که زورگویان و مخالفان با اسلام را از تجاوز به حقوق ملت های مسلمانان باز می دارد.
(صفحه ۷۴ کتاب درسی)

مسئولیت اول پیامبر (ص)، یعنی دریافت و ابلاغ وحی به مردم، با ختم نبوت پایان می پذیرد و دو مسئولیت دیگر؛ یعنی تعلیم و تبیین دین (مرجعیت دینی) و ولایت ظاهری پس از ایشان استمرار می یابد.
(صفحه ۸۳ کتاب درسی)

از آنجا که امام همه مسئولیت های پیامبر اکرم (ص) جز دریافت و ابلاغ وحی را دارد، بنابراین، باید همان صفات و ویژگی های پیامبر را نیز داشته باشد تا مردم به وی اطمینان کنند و راهنمایی های او را بپذیرند؛ از جمله این ویژگی ها «عصمت» است. البته تشخیص عصمت برای انسان ها ممکن نیست؛ یعنی انسان ها نمی توانند تشخیص دهند چه کسی معصوم است و مرتکب هیچ گناهی نمی شود. بنابراین همان طور که پیامبر از طرف خدا معرفی و معین می شود، تنها خداوند است که می تواند فرد شایسته مقام امامت را معرفی کند و به مردم بشناساند.
(صفحه ۸۴ کتاب درسی)

ردیف	نمره	
۱	۰.۵	الف) تاریخ‌نگاری عمومی یکی از شاخه‌های تاریخ‌نگاری در ایران است که از قرن سوم هجری قمری آغاز شد و تا اواخر عصر قاجار تداوم یافت. (صفحه ۴ کتاب درسی) ب) در کتاب‌های تاریخ‌های محلی، انگیزه اصلی نویسندگان، ثبت و ضبط رویدادهای تاریخی، بیان ویژگی‌های جغرافیایی و اقتصادی و نگارش زندگی‌نامه مفخر و مشاهیر محلی بوده است. (صفحه ۵ کتاب درسی)
۲	۰.۵	الف) گزینه ۳: بت‌پرست؛ هم‌زمان با ظهور اسلام، بیشتر ساکنان شبه جزیره عربستان، به ویژه اهالی مکه بت‌پرست بودند. ب) گزینه ۱: سوم - عصر قاجار؛ تاریخ‌نگاری عمومی یکی از شاخه‌های تاریخ‌نگاری در ایران است که از قرن سوم هجری قمری آغاز و تا اواخر عصر قاجار تداوم یافت. (صفحه ۲۳ و ۵ کتاب درسی)
۳	۲	الف) وجوه اشتراک: هر دو به دستور و خواسته فرمانروا نگاشته می‌شد. تمایز: تاریخ سلسله‌ای به منظور ثبت و ضبط رویدادهای دوران فرمانروایان نگاشته می‌شد ولی در تک‌نگاری مؤلفان تاریخ زندگی فرمانروا را به صورت متمرکز و ویژه، توصیف و ثبت و ضبط می‌کردند. ب) در روش سال‌شماری، حوادث به ترتیب زمان وقوع نوشته می‌شوند، مثلاً طبری در ذیل حوادث سال ۶۱ ق، وقایع محرم و عاشورا گزارش می‌کند. در روش موضوعی، یک موضوع خاصی محور تاریخ‌نگاری قرار می‌گیرد. آن موضوع خاص می‌توانست یک شعر، جنگ‌ها یا طبقاتی از مردم مثل شعرا یا اطبا باشد. از کتاب‌های موضوعی می‌توان به «مروج الذهب و معادن الجواهر» نوشته علی بن حسین مسعودی اشاره کرد. (صفحه ۶ و ۱۸ کتاب درسی)
۴	۱	قبیله، یک واحد اجتماعی و سیاسی مستقل به حساب می‌آمد و شامل تمامی افرادی می‌شد که دارای نیای مشترک بودند و با یکدیگر پیوند خونی داشتند. (صفحه ۲۱ کتاب درسی)
۵	۱	وضعیت اقتصادی شبه جزیره عربستان به شدت متأثر از موقعیت جغرافیایی و شرایط طبیعی و اقلیمی بود. بخش عمده این شبه جزیره را صحراها و صخره‌های خشک و گرم تشکیل می‌دهند و قبایلی که در این بخش پراکنده بودند، اغلب از طریق دامداری و پرورش معدودی بز و شتر و راهزنی، زندگی خود را تأمین

ردیف	نمره	
		می کردند. در برخی از مناطق این شبه جزیره مانند یثرب، یمن و طائف کشاورزی وجود داشت. (صفحه ۲۲ کتاب درسی)
۶	۱	مالیات سرانه ای بود که مردان بالغ اهل کتاب (یهودیان، مسیحیان و زرتشتیان) که به لحاظ مالی توانایی پرداخت آن را داشتند، ملزم به پرداخت آن بودند.
۷	۱	- مهم ترین اقدام پیامبر برای تأسیس نظام اجتماعی و سیاسی منسجم در چارچوب دین اسلام بود. - سرآغاز تأسیس حکومت و امت اسلامی بود.
۸	۱	(۱) جاذبه پیام جهانی اسلام که همه انسان ها را بدون توجه به رنگ پوست، زبان، فرهنگ و طبقه اجتماعی شان مخاطب قرار داده و به آنان وعده می داد که با ایمان به اسلام و عمل به دستورات آن، به سعادت و رستگاری در دنیا و آخرت خواهند رسید. (۲) اسلام همه مردم را به عمل به شریعتی سهل و ساده فرا می خواند. (صفحه ۵۲ کتاب درسی)
۹	۱	تمایل اعراب مسلمان به فتح صلح آمیز سرزمین ها و آبادی های مختلف از این نکته معلوم می شود که در جریان محاصره شهر بیت المقدس (ایلیا)، ساکنان مسیحی شهر اعلام کردند که فقط در حضور خلیفه، قرارداد صلح و تسلیم شهر را امضا می کنند، مسلمانان با بردباری این شرط را پذیرفتند و بدین منظور، خلیفه دوم از مدینه به بیت المقدس رفت. (صفحه ۴۹ و ۵۰ کتاب درسی)
۱۰	۱	زیرا گروه محدودی که از منافع و امتیازهای ویژه برخوردار شده و سال ها به مال اندوزی و رفاه طلبی خو گرفته بودند، با آن حضرت مخالفت و دشمنی کردند.
۱۱	۲	الف) در دوره حکومت فاطمیان مصر، مرکز علمی بزرگی با نام دارالعلم (الحکمه) در قاهره شکل گرفت و استادان بزرگی در آن مرکز علمی به تدریس علوم مختلف از قبیل فقه، نجوم، طب و ادبیات گماشته شدند. به منظور آنکه دارالعلم قاهره بتواند نقشی همچون بیت الحکمه بغداد داشته باشد. کتاب های زیادی تهیه و در اختیار مشتاقان علم که در آنجا مشغول فعالیت علمی بودند، نهاده می شد. (صفحه ۷۶ کتاب درسی) ب) افراد سپاه ابومسلم خراسانی که شامل مسلمانان ایرانی و عرب ساکن خراسان بودند، پرچم های سیاه را که نشان عباسیان بود، برافراشتند و به «سیاه جامگان» مشهور شدند. (صفحه ۶۳ کتاب درسی)

ردیف	نمره
۱۲	(۱) استفاده از زور برای کسب و حفظ قدرت (۲) موروثی شدن خلافت (۳) قومیت‌گرایی و تشدید تعصبات قبیله‌ای (۴) تبعیض و نابرابری اقتصادی (۵) ترویج تفکر جبرگرایی (صفحه ۵۶ تا ۵۹ کتاب درسی)
۱۳	در زمان حکومت امویان، مسلمانان غیرعرب که «موالی» نامیده می‌شدند، موقعیت اجتماعی پایین‌تری نسبت به اعراب مسلمان داشتند و از برخی حقوق سیاسی، اجتماعی و اقتصادی محروم بودند. موالی اجازه نداشتند که منصب‌های سیاسی، نظامی و قضایی، مانند حکومت شهرها و ولایات، فرماندهی سپاه و قضاوت را برعهده گیرند. (صفحه ۵۸ کتاب درسی)
۱۴	یکی از ویژگی‌های شاخص خلافت عباسیان، اجتناب از سیاست عرب‌گرایی بود که امویان دنبال می‌کردند. به همین دلیل، در این دوره، ایرانیان در کنار اعراب از جایگاه ممتازی در حکومت عباسیان برخوردار شدند و نقش مهمی را در اداره امور خلافت به عهده گرفتند. (صفحه ۶۹ کتاب درسی)
۱۵	
	الف نادرست؛ به جای خلافت امویان، «خلافت عباسیان» درست است.
۱۶	مُسْتَنْصِر
۱۷	- جدایی و فاصله طبقاتی در جامعه از یکدیگر - اختلافات مذهبی و سرکوب مخالفان دین رسمی - تنگ‌نظری موبدان و دخالت آنها در امور کشور
۱۸	علاوه بر مشارکت در امور محلی، نقش مهمی در حفظ و انتقال فرهنگ ایرانی از دوره باستان به دوره اسلامی ایفا کردند.

ردیف	نمره
۱۹	- فعالیت های اقتصادی از رونق مناسبی برخوردار بود. - کشاورزی، تجارت و صنعت رشد چشمگیری یافت. - شهر و شهرنشینی گسترش یافت.
۲۰	الف) نقش نظام الملک در ساختار نظام اداری ایران عصر سلجوقی به اندازه ای برجسته است که دوران وزارت وی را می توان «عصر نظام الملک» نامید. (صفحه ۱۰۵ کتاب درسی) ب) در عصر سلجوقی، با تدبیر نظام الملک، شکلی از زمین داری با عنوان اقطاع که در دوره حکومت آل بویه رایج بود، گسترش یافت. اقطاع به انواع مختلف واگذاری زمین به افراد نظامی یا صاحبان مشاغل دیوانی گفته می شد. (صفحه ۱۰۹ کتاب درسی)

①

سنگین - عظیم

②

صباح: زیبایی، جمال / صعب: دشوار، سخت

③

وزر

④

د) چهار

⑤

فاعلی (صرفاً به نوشتن درویشانه» یا «روان» نمره‌ای تعلق نمی‌گیرد)

⑥

شمس کشته شد. (شمس را کشتند / شمس را کشت) (ذکر نهاد جمله اجباری نیست چنانچه از ابتدا فقط صورت معلوم شده جمله مجهول نوشته شود نمره کامل تعلق می‌گیرد.)

⑦

سهل ممتنع

⑧

درست

⑨

گزینه «۲»

⑩

گزینه «الف»

⑪

قید

۱۲

هزار:صفت شمارشی درهم:هسته

۱۳

سرنشتر

۱۴

ذوق لطیف

۱۵

واج آرایی

۱۶

جناس

۱۷

الف) مور

ب) به کنجی نشستن

۱۸

د) (یا: ایهام)

۱۹

ایهام

۲۰

میدان جنگ

۲۱

حس آمیزی

۲۲

وجود مشکلات و موانع

۲۳

قانع بودن

۲۴

درست

۲۵

بازگشت همه به عالم بالاست

۲۶

الف) بونصر (یا: بونصر مشکان)
ب) قاضی بُست (یا: بوالحسن بولانی)

۲۷

د) (یا: وز قلم او رقمی می کشید)

۲۸

کسی در هر دو جهان رستگار می‌گردد - که به مردم کمک کند - یا هر مفهوم مشابه

۲۹

من هیچ نیازمند (محتاج) در بست نمیشناسم که بتوانم طلا را به او بدهم.

۳۰

برای چاره جویی - به گفتگو پرداختند - یا هر مفهوم مشابه